GENERALINIO ADVOKATO NIILO JÄÄSKINEN IŠVADA, pateikta 2010 m. liepos 15 d.[1]

I — Įžanga

1. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas Nyderlandų Karalystei priėmus teisės aktus, pagal kuriuos privalomoji sveikatos draudimo sistema buvo išplėsta ir apėmė visus asmenis, gyvenančius arba dirbančius nacionalinėje teritorijoje, o anksčiau galiojusi sistema nebuvo taikoma tam tikrai daliai šių asmenų, kurie sveikatos draudimui užtikrinti privalėjo sudaryti privačias draudimo sutartis. Šis pakeitimas buvo padarytas 2006 m. sausio 1 d. įsigaliojusiu Sveikatos priežiūros draudimo įstatymu (*Zorgverzekeringswet*, toliau – ZVW), po kurio buvo priimtas Sveikatos draudimo įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas (*Invoerings- en aanpassingswet Zorgverzekeringswet*, toliau – IZVW).

2. Ši reforma taip pat paveikė asmenis, gyvenančius kitose valstybėse narėse, kurie, taikant Reglamentą (EEB) Nr. 1408/71[2], gali pretenduoti į pagal jų gyvenamosios vietos valstybės teisės aktus mokamas išmokas natūra, kurias padengia senatvės pensijos arba nedarbingumo išmokos mokėjimo valstybė, t. y. šiuo atveju – Nyderlandų Karalystė. Nyderlandų įstatymų leidėjas įpareigojo šiuos asmenis registruotis *College van zorgverzekeringen* (Sveikatos priežiūros draudimo valdyba, toliau – CVZ) ir mokėti įmokas net nesant registracijos gyvenamosios vietos įstaigoje, kaip numatyta Reglamente Nr. 574/72[3].

3. Šeši ieškovai pagrindinėje byloje užginčijo šią naują sistemą, ir reikėtų pažymėti,

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamentas Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeistas ir atnaujintas 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97(OL L 28, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 3), iš dalies pakeistas 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1992/2006 (OL L 392, p. 1; toliau – Reglamentas Nr. 1408/71). Pažymėtina, kad paskutiniai šio reglamento pakeitimai buvo padaryti 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 592/2008 ir kad 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 200, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72) turi jį panaikinti ir pakeisti.

3 — 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamentas, nustatantis Reglamento Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką (OL L 74, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 83), iš dalies pakeistas 2007 m. kovo 19 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 311/2007 (OL L 82, p. 6, toliau – Reglamentas Nr. 574/72).

kad, vieno iš jų pateiktais duomenimis, daugiau nei 100 000 asmenų, gaunančių išimtinai Nyderlandų pensiją, gyvena kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba valstybėje, pasirašiusioje sutartį, pagal kurią jiems suteikiamos tokios pačios teisės, kokios numatytos Reglamente Nr. 1408/71. Savo kaltinimuose jie nurodė, kad jų dabar mokėtinos įmokos, renkamos už mažiau palankias paslaugas nei tos, kurias jie būtų gavę pagal savo sudarytas privačias draudimo sutartis. Jie taip pat tvirtino, kad yra mažiau palankioje padėtyje nei Nyderlandų Karalystės rezidentai, nes šie turi galimybę sudaryti papildomą privatųjį draudimą pagal valstybės suderėtus ir užtikrinamus įkainius, o jiems ši galimybė nėra numatyta.

4. Tokiomis aplinkybėmis *Centrale Raad van Beroep* (Nyderlandai) Teisingumo Teismo klausia, ar socialiniu draudimu apdrausti asmenys, šioje byloje – pensijų gavėjai, kurie gyvena kitoje valstybėje narėje nei šios pensijos mokėjimo valstybė, gali pasirinkti, kad jiems pagal Sąjungos teisę taikytina privalomojo sveikatos draudimo sistema negaliotų jų atžvilgiu, ir atitinkamai – kad jie būtų atleisti nuo įmokų mokėjimo, kurių šiam draudimui reikalauja minėta valstybė.

5. Kaip prašė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgiant į ypatingas bylos aplinkybes, jai buvo suteikta pirmenybė kitų bylų atžvilgiu pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 55 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą.

II — Teisės aktai

A — *Europos Sąjungos teisė*

— EB sutartis[4]

6. EB 18 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, laikydamasis Sutartyse ir joms įgyvendinti

4 — EB 18 ir 39 straipsniai tapo SESV 21 ir 45 straipsniais. Tačiau, kadangi pagrindinėje byloje nagrinėjamas atvejis susijęs su iki Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo įsigaliojimo 2009 m. gruodžio 1 d. galiojusios redakcijos Nyderlandų teisės nuostatų taikymu, bus daroma nuoroda į iki šios datos taikytas EB sutarties nuostatas.

priimtose nuostatose nustatytų apribojimų bei sąlygų.“

7. EB 39 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Bendrijoje užtikrinama darbuotojų judėjimo laisvė.

2. Tokia judėjimo laisvė reiškia, kad įdarbinimo, darbo užmokesčio ir kitų darbo ir užimtumo sąlygų atžvilgiu panaikinama bet kokia valstybių narių darbuotojų diskriminacija dėl pilietybės.

3. Ji suteikia teisę, galimą riboti tik viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir visuomenės sveikatos sumetimais:

a) priimti faktiškai pateiktus pasiūlymus įsidarbinti;

b) šiuo tikslu laisvai judėti valstybių narių teritorijoje;

c) apsigyventi bet kurioje valstybėje narėje siekiant dirbti pagal tos valstybės piliečių įsidarbinimą reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus;

d) laikantis Komisijos įgyvendinimo reglamentuose nustatytų sąlygų, pasilikti gyventi valstybės narės teritorijoje pasibaigus darbo joje laikui.

<...>“

— Reglamentas Nr. 1408/71

8. Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnyje numatyta:

„Šiame reglamente:

a) pagal darbo sutartį dirbantis asmuo arba savarankiškai dirbantis asmuo atitinkamai reiškia:

i) bet kurį asmenį, apdraustą privalomu arba neprivalomu nuolatiniu draudimu nuo vieno ar daugiau draudiminių įvykių, kuriuos apima pagal darbo sutartį dirbančių asmenų arba savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos sistemos arba valstybės tarnautojų speciali sistema;

<...>.“

9. To paties reglamento 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Šis reglamentas taikomas pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ar savarankiškai dirbantiems asmenims ar studentams, kuriems yra taikomi ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai ir kurie yra vienos iš valstybių narių piliečiai arba asmenys be pilietybės ar pabėgėliai, gyvenantys kurios nors valstybės narės teritorijoje, bei jų šeimos nariams ir maitintojo netekusiems asmenims.“

10. Pagal Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 1 dalies a punktą jis taikomas visiems teisės aktams, kurie apima socialinės apsaugos sritis, be kita ko, „ligos išmokas“.

11. Šio reglamento 13 straipsnis, kuris yra II dalyje „Taikytinų teisės aktų nustatymas“, suformuluotas taip:

„Bendrosios taisyklės

1. Laikantis 14c ir 14f straipsnių, asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. Tie teisės aktai taikomi remiantis šioje dalyje nustatytomis nuostatomis.

2. Laikantis 14–17 straipsnių nuostatų:

<...>

f) asmeniui, kuriam nustoja galioję valstybės narės teisės aktai, kol bus pradėti taikyti kitos valstybės narės teisės aktai, pagal vieno iš aukščiau nurodytų papunkčių taisykles arba pagal vieną iš 14–17 straipsniuose nurodytų išimčių ar specialių nuostatų taikomos valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktų nuostatos.“

12. Reglamento Nr. 1408/71 III dalyje yra įtvirtintos „specialiosios nuostatos, susijusios su įvairiomis išmokų kategorijomis“, kurioms šis reglamentas taikomas pagal jo 4 straipsnio 1 dalį. Šio reglamento III dalies 1 skyrius skirtas ligos ir motinystės išmokoms.

13. Reglamento Nr. 1408/71 III dalies 1 skyriaus 5 skirsnyje „Pensininkai ir jų šeimos nariai“ esančiame 28 straipsnyje „Pensijos, mokėtinos pagal vienos ar kelių valstybių teisės aktus, kai teisė į išmokas gyvenamojoje šalyje neįgyta“ nustatyta:

„1. Pensininkas, turintis teisę gauti pensiją pagal vienos valstybės narės teisės aktus

arba turintis teisę gauti pensijas pagal dviejų ar kelių valstybių narių teisės aktus ir neturintis teisės gauti išmokas pagal valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktus, nepaisant to, turi teisę jis ir jo šeimos nariai gauti tokias išmokas [nepaisant to, jis ir jo šeimos nariai turi teisę gauti tokias išmokas], atsižvelgiant į 18 straipsnio ir VI priedo nuostatas, tartum [kiek jie] turėtų teisę jas gauti pagal valstybės narės arba bent jau vienos kompetentingos valstybės narės teisės aktus pensijų atžvilgiu, jeigu jis [jie] gyventų tos valstybės teritorijoje. Išmokos mokamos tokiomis sąlygomis:

a) išmokas natūra 2 dalies nurodytos įstaigos sąskaita teikia gyvenamosios vietos įstaiga, tartum atitinkamas asmuo būtų pensininkas pagal tos valstybės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktus ir turėtų teisę į tokias išmokas; <...>

2. Tais atvejais, kai taikoma 1 dalis, išmokų natūra išlaidas padengia įstaiga pagal šias taisykles:

a) tuo atveju, kai pensininkas turi teisę į minėtąsias išmokas tiktai pagal vienos valstybės narės teisės aktus, išlaidas padengia tos valstybės kompetentinga įstaiga;

b) tuo atveju, kai pensininkas turi teisę į minėtąsias išmokas pagal dviejų ar daugiau valstybių narių teisės aktus, jų išlaidas padengia tos valstybės narės, kurios teisės aktai pensininkui buvo taikomi ilgiausią laiką, kompetentinga įstaiga; jeigu taikant šias taisykles atsakingomis už išmokų išlaidas taptų kelios įstaigos, tai išlaidas padengia ta įstaiga, kuri paskiausiai administravo teisės aktus, taikomus pensininkui.

<...>“

14. Tame pačiame Reglamento Nr. 1408/71 skirsnyje esančiame 28a straipsnyje „Pensijos, mokėtinos pagal vienos ar kelių valstybių narių, kitų nei šalies, kurioje gyvenama, teisės aktus, kai teisė gauti išmokas įgyta pastarojoje šalyje“, numatyta:

„Tuo atveju, kai pensininkas, turintis teisę gauti pensiją pagal vienos valstybės narės teisės aktus arba pensijas pagal dviejų ar kelių valstybių narių teisės aktus, gyvena teritorijoje valstybės narės, pagal kurios teisės aktus teisė gauti išmokas natūra nesusijusi su draudimu ar užimtumu, ir čia jam nemokama jokia pensija, jam ir jo šeimos nariams teikiamų išmokų natūra išlaidas padengia vienos iš valstybių narių pensijų atžvilgiu kompetentinga įstaiga, vadovaudamasi 28 straipsnio 2 dalyje išdėstytomis taisyklėmis, tiek, kiek tas pensininkas ir jo šeimos nariai turėtų teisę

gauti tokias išmokas pagal šios įstaigos administruojamus teisės aktus, jeigu jie gyventų tos valstybės narės, kurioje įsikūrusi įstaiga, teritorijoje.“

15. Pagal Reglamento Nr. 1408/71 33 straipsnio, esančio šio reglamento III dalies 1 skyriaus 5 skirsnyje, 1 dalį:

„1. Valstybės narės įstaiga, atsakinga už pensijos mokėjimą, kuriai galiojančiais teisės aktais nustatyti atskaitymai iš pensijų įmokoms ligos ir motinystės išmokų draudimui, turi teisę atlikti tuos atskaitymus, apskaičiuotus pagal atitinkamus teisės aktus, iš tokios įstaigos mokamų pensijų tiek, kiek tų išmokų išlaidas pagal 27, 28, 28a, 29, 31 ir 32 straipsnius padengia minėtos valstybės narės įstaiga.“

16. Pagal Reglamento Nr. 1408/71 36 straipsnio 1 dalį išlaidos už išmokas natūra, kurias, be kita ko, pagal šio reglamento 28, 28a ir 33 straipsnius teikia vienos valstybės narės įstaiga kitos valstybės narės įstaigos sąskaita, turi būti visiškai kompensuotos.

17. Reglamento Nr. 1408/71 VI priedo „Specialios tam tikrų teisės aktų taikymo taisyklės“ R dalies 1 skyriaus a–c punktuose parašyta:

„1. Sveikatos draudimas

a) Teisių į išmokas natūra pagal Nyderlandų teisės aktus atžvilgiu, įgyvendinant šio reglamento III antraštinės dalies 1 ir 4 skyrius, teisę į išmokas natūra įgiję asmenys reiškia:

i) asmenis, kurie pagal *Zorgverzekeringswet* (Sveikatos priežiūros draudimo įstatymo) 2 straipsnį privalo sudaryti draudimo sutartį su sveikatos draudiku;

ir

ii) kadangi jie nepatenka į i papunkčio taikymo sritį, asmenis, gyvenančius kitoje valstybėje narėje ir pagal reglamentą įgijusius teisę į sveikatos priežiūrą savo gyvenamosios vietos valstybėje, kurių išlaidas padengia Nyderlandai.

b) Pagal *Zorgverzekeringswet* (Sveikatos priežiūros draudimo įstatymo) nuostatas a punkto i papunktyje nurodyti asmenys privalo sudaryti sutartį su sveikatos

draudiku, o asmenys, nurodyti a punkto ii papunktyje, privalo apsidrausti *College voor zorgverzekeringen* (Sveikatos priežiūros draudimo valdyboje).

c) a punkte nurodytiems asmenims ir jų šeimos nariams taikomos *Zorgverzekeringswet* (Sveikatos priežiūros draudimo įstatymo) ir *Algemene wet bijzondere ziektekosten* (Įstatymo dėl bendro specialiųjų medicininių išlaidų draudimo) nuostatos dėl pareigos mokėti įmokas. Šeimos narių atžvilgiu įmokas turi mokėti asmuo, per kurį įgyjama teisė į sveikatos priežiūrą."

— Reglamentas Nr. 574/72

18. Reglamento Nr. 574/72, nustatančio Reglamento Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką, 29 straipsnyje „Išmokos natūra pensininkams ir jų šeimos nariams, negyvenantiems valstybės narės teritorijoje, pagal kurios teisės aktus jie gauna pensiją ir turi teisę gauti išmokas" nustatyta:

„1. Kad gautų išmokas natūra pagal reglamento 28 straipsnio 1 dalį ir 28a straipsnį valstybės narės teritorijoje, kurioje jie gyvena, pensininkas ir jo šeimos nariai įsiregistruoja gyvenamosios vietos įstaigoje, pateikdami patvirtinančią pažymą, liudijančią, kad pagal teisės aktus ar vieną iš teisės aktų, pagal kuriuos mokama pensija, jis pats ir jo šeimos nariai turi teisę gauti minėtąsias išmokas.

2. Pensininko prašymu šią patvirtinančią pažymą išduoda įstaiga arba viena iš atsakingų už pensijos mokėjimą įstaigų, arba prireikus – įstaiga, turinti teisę nustatyti teisę gauti išmokas natūra, jeigu pensininkas įvykdo sąlygas teisei gauti tokias išmokas įgyti. Jeigu pensininkas nepateikia patvirtinančios pažymos, gyvenamosios vietos įstaiga ją gauna iš įstaigos ar atsakingų už pensijų mokėjimą įstaigų arba, kur reikia, iš įstaigos, turinčios teisę išduoti tokią patvirtinančią pažymą. Kol bus gauta patvirtinanti pažyma, gyvenamosios vietos įstaiga, remdamasi gautais dokumentais, gali laikinai įregistruoti pensininką ir jo šeimos narius. Ši registracija įpareigoja atsakingą už išmokų natūra mokėjimą įstaigą tik tuo atveju, jeigu pastaroji išdavė 1 dalyje nurodytą patvirtinančią pažymą."

19. Pagal šio reglamento 95 straipsnį „Išmokų natūra, mokėtų pagal ligos ir motinystės draudimą pensininkams ir jų šeimos nariams,

negyvenantiems valstybėje narėje, pagal kurios teisės aktus jie gauna pensiją ir turi teisę gauti išmokas, kompensavimas“:

„1. Išmokų natūra, suteiktų pagal reglamento 28 straipsnio 1 dalį ir 28a straipsnį, sumą kompetentinga įstaiga kompensuoja įstaigoms, kurios minėtąsias išmokas moka fiksuoto dydžio sumomis, kurios turi būti kiek galima artimesnės faktinėms išlaidoms.

2. Vienkartinės sumos nustatomos padauginus vienam asmeniui tenkančias vidutines metines išlaidas iš apskaitomų pensininkų ir jų šeimos narių vidutinio metinio skaičiaus, ir gautą dydį sumažinus 20 %.

3. Minėtajai vienkartinei sumai apskaičiuoti reikalingi faktoriai nustatomi taip:

a) kiekviena valstybė narė vidutines metines išlaidas vienam asmeniui apskaičiuoja metines išlaidas visų išmokų natūra, kurias tos valstybės narės įstaigos suteikė visiems pensininkams, kuriems pensijos mokamos pagal tos valstybės narės teisės aktus, nustatančius socialinės apsaugos sistemas, į kurias atsižvelgiama, taip pat tų pensininkų šeimos nariams, padalijusi iš vidutinio metinio pensininkų ir jų šeimos narių skaičiaus; socialinės apsaugos sistemos, į kurias atsižvelgiama, yra išvardytos įgyvendinimo reglamento 9 priede;

b) tvarkant reikalus dviem valstybių narių įstaigoms, apskaitomų pensininkų ir jų šeimos narių vidutinis metinis skaičius turi būti lygus vidutiniam metiniam skaičiui pensininkų ir jų šeimos narių, nurodytų reglamentų 28 straipsnio 2 dalyje, kurie, gyvendami vienos iš valstybių narių teritorijoje, turi teisę gauti kitos valstybės narės įstaigos apmokamas išmokas natūra.

4. Pagal 3 dalies b punkto nuostatas apskaitomas pensininkų ir jų šeimos narių skaičius nustatomas pagal šiam tikslui gyvenamosios vietos įstaigos pildomą sąrašą, kuris sudaromas remiantis kompetentingos įstaigos pateiktais atitinkamo asmens teisių dokumentiniais įrodymais. Iškilus bet kokiam ginčui, su juo susijusių įstaigų pastebėjimai pateikiami įgyvendinimo reglamento 101 straipsnio 3 dalyje numatytai Audito valdybai . <...>“

— Sprendimas Nr. 1535

20. Kaip matyti iš Europos Bendrijų Komisijos Darbuotojų migrantų socialinės apsaugos administracinės komisijos Sprendimo Nr. 153, E 121 forma – tai pažyma, kurios reikalaujama, kad pensijos gavėjas ir jo šeimos nariai būtų įregistruoti jų gyvenamosios vietos įstaigoje, be kita ko, pagal Reglamento Nr. 1408/71 28 straipsnio ir Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnio nuostatas.

B — *Nyderlandų teisė*

— Iki 2006 m. sausio 1 d. galiojusios nuostatos

21. Kaip nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, iki 2006 m. sausio 1 d. Įstatyme dėl įstatyminių ligonių kasų (*Ziekenfondswet*, toliau – ZFW) privalomojo sveikatos draudimo sistema buvo numatyta tik tiems pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, kurių pajamos neviršijo tam tikros ribos. Asmenys, kurie neatitiko šių dviejų sąlygų, turėjo sudaryti sutartį su privačia draudimo bendrove, kad būtų apdraustos jų gydymosi išlaidos. Įstatymu dėl bendro specialiųjų medicinos išlaidų draudimo (*Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten*, toliau – ABWZ) buvo siekiama apdrausti visus asmenis, gyvenančius Nyderlandų teritorijoje, nuo ypatingų sveikatos išlaidų rizikos, be kita ko, tų, kurių neapėmė ZFW arba privataus draudimo sutartis. Šios dvi privalomojo draudimo sistemos esant tam tikroms sąlygoms galėjo būti taikomos ir ne Nyderlandų Karalystėje, o kitoje valstybėje narėje gyvenantiems asmenims, gaunantiems pensiją pagal Bendrąjį senatvės pensijų įstatymą (*Algemene Ouderdomswet*, toliau – AOW) arba išmokas pagal Įstatymą dėl draudimo nuo nedarbingumo (*Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering*, toliau – WAO).

— Nuo 2006 m. sausio 1 d. galiojančios nuostatos

22. 2006 m. sausio 1 d. įsigaliojusiame ZVW buvo sukurta privalomojo sveikatos draudimo sistema visiems Nyderlanduose gyvenantiems ar dirbantiems asmenims ir, remiantis

5 — 1993 m. spalio 7 d. Sprendimas Nr. 153 (94/604/EB) dėl pavyzdinių formų, būtinų Tarybos reglamentams (EEB) Nr. 1408/71 ir (EEB) Nr. 574/72 taikyti, pavyzdžių (E 001, E 103–E 127) (OL L 244, 1994, p. 22), iš dalies pakeistas 2005 m. kovo 17 d. Sprendimu Nr. 202 (2006/203/EB) (OL L 77, 2006, p. 1) (toliau – Sprendimas Nr. 153).

prašymu priimti prejudicinį sprendimą, jiems taip pat yra taikomas ABWZ. Beje, ne rezidentai, nedirbantys Nyderlanduose, negali būti apdrausti pagal ZVW ir AWBZ.

23. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo duomenimis, reikšmingos nuo 2008 m. rugpjūčio 1 d. taikytinos ZVW redakcijos 69 straipsnio nuostatos suformuluotos taip:

„1. Užsienyje gyvenantys asmenys, kurie, remiantis Europos Bendrijų Tarybos reglamentu arba atitinkamu reglamentu pagal Europos ekonominės erdvės susitarimą, arba remiantis susitarimu dėl socialinio saugumo ligos atveju, savo gyvenamosios vietos valstybėje turi teisę į sveikatos priežiūrą arba į jos išlaidų atlyginimą pagal sveikatos draudimo nuostatas, jeigu jie, privalomai draudžiami pagal šį įstatymą, registruojasi [CVZ].

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys moka ministro įsakymu nustatytiną įmoką, kurios dalis, nustatytina ministro įsakymu, Įstatymo dėl pagalbos sveikatos draudimui (*Wet op de zorgtoeslag*) taikymo tikslais laikytina įmoka sveikatos draudimui.

3. Jeigu registracija neįvyksta per keturis mėnesius atsiradus 1 dalyje nurodytai teisei, [CVZ] skiria pareigą registruotis turintiems asmenims piniginę baudą, kurios dydis siekia 130 % ministro įsakymu nustatytinos įmokos dalies šio straipsnio 2 dalies prasme už laikotarpį nuo teisės atsiradimo dienos iki registracijos dienos, tačiau ne daugiau kaip už penkerius metus.

4. [CVZ] vykdo administravimą, reikalingą pagal šio straipsnio 1 dalį bei joje nurodytas tarptautines nuostatas, bei priima sprendimus dėl įmokų 2 dalies prasme rinkimo ir išreikalavimo <...>.“

24. Įsakymo dėl sveikatos draudimo (*Regeling zorgverzekering*) 6.3.1 straipsnio 1 dalyje ir 6.3.2 straipsnio 1 dalyje atitinkamai nustatyta:

„Už [ZVW] 69 straipsnio 1 dalyje nurodytą asmenį mokėtina įmoka apskaičiuojama pagrindinę sumą padauginus iš skaičiaus, gaunamo nustačius santykį tarp vidutinių socialinio sveikatos draudimo sveikatos priežiūros išlaidų vienam asmeniui šio asmens gyvenamosios vietos valstybėje bei vidutinių sveikatos draudimo įstaigų sveikatos priežiūros išlaidų vienam asmeniui Nyderlanduose.

<…>

Įmoką pagal 6.3.1 straipsnį už [ZVW] 69 straipsnio 1 dalyje nurodytą asmenį, turintį teisę į rentą ar pensiją, bei už jo šeimos narius rentą ar pensiją mokanti įstaiga atskaito iš šios rentos ar pensijos bei perveda į sveikatos priežiūros draudimo kasą."

III — Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

26. Visi ieškovai pagrindinėje byloje yra Nyderlandų piliečiai, gyvenantys ne Nyderlandų Karalystėje, o kitose valstybėse narėse[6] ir gaunantys arba šios šalies senatvės pensiją pagal AOW, arba Nyderlandų nedarbingumo išmoką pagal WAO.

25. IZVW 2.5.2 straipsnyje numatyta:

27. Iki 2006 m. sausio 1 d., nebūdami apdrausti pagal įstatymo nustatytas privalomąsias sveikatos draudimo sistemas, numatytas ZFW ir AWBZ, jie buvo sudarę sveikatos draudimo sutartis su privačiomis draudimo bendrovėmis, įsteigtomis Nyderlanduose arba kitose valstybėse narėse.

„Sutartis dėl sveikatos priežiūros arba jos išlaidų draudimo, sudaryta dėl arba su užsienyje gyvenančiu apdraustuoju, kuris, remiantis Europos Bendrijų Tarybos reglamentu arba atitinkamu reglamentu pagal EEE susitarimą, arba remiantis susitarimu dėl socialinio saugumo, savo gyvenamosios vietos valstybėje turi teisę į sveikatos priežiūrą arba į jos išlaidų atlyginimą pagal sveikatos draudimo nuostatas, nustoja galioti nuo 2006 m. sausio 1 d., kiek iš tokios sutarties kyla teisės, atitinkančios teises, kurios nuo šios datos atitinkamam asmeniui suteikiamos pagal tokį reglamentą arba susitarimą, jeigu apdraustasis iki 2006 m. gegužės 1 d. įvykdė savo pareigą registruotis [CVZ] pagal [ZVW] 69 straipsnį."

28. 2006 m. sausio 1 d. įsigaliojus ZVW, CVZ nusprendė, kad ieškovai pagrindinėje byloje, jeigu būtų gyvenę Nyderlanduose, priklausytų ZVW numatytai privalomojo sveikatos draudimo sistemai, todėl dabar pagal Reglamento Nr. 1408/71 28 ir 28a straipsnius jie turi teisę į išmokas natūra gyvenamosios vietos valstybėje, kurias padengia jų pensijos mokėjimo valstybė, t. y. Nyderlandų Karalystė.

6 — T. y. Belgijoje (J. C. Ramaer), Ispanijoje (J. A. van Delft ir J. M. van Willigen), Prancūzijoje (J. F. van der Nat ir O. Fokkens) ir Maltoje (C. M. Janssen).

29. Norėdami įgyti teisę į šias išmokas, suinteresuotieji asmenys turėjo pranešti apie save CVZ ir, pateikę šios išduotą formą E 121, prisiregistruoti savo gyvenamosios vietos valstybės ligonių kasoje. Kalbant apie ieškovus pagrindinėje byloje, J.C. Ramaer, J. F. van der Ant ir O. Fokkens atliko tokią registraciją, nors pastarasis tai padarė „su išlyga“. J. A. van Delft, J. M. van Willigen ir C.M. Janssen savo ruožtu atsisakė registruotis.

30. 2006 arba 2007 m. atitinkamai iš ieškovams pagrindinėje byloje mokamų pensijų buvo atskaitoma tam tikra suma, atitinkanti įmokos[7], numatytos ZVW 69 straipsnyje, dydį, kad jie galėtų naudotis šiame įstatyme įtvirtinta privalomojo sveikatos draudimo sistema.

31. Be to, nuo 2006 m. sausio 1 d. tų ieškovų pagrindinėje byloje, kurie buvo sudarę privačiojo draudimo sutartį su Nyderlanduose įsteigta bendrove, atžvilgiu ši sutartis buvo *ex lege* nutraukta pagal IZVW 2.5.2 straipsnyje įtvirtintas sąlygas. Savo ruožtu tie ieškovai pagrindinėje byloje, kurie buvo sudarę tokią sutartį su kitoje valstybėje narėje įsteigta bendrove, galėjo ją išsaugoti, nes minėtas įstatymas nereglamentavo tokių situacijų. Nyderlandų vyriausybė pažymi, jog tam, kad ši sutartis būtų nutraukta, reikėjo, kad būtų tenkinamos dvi sąlygos, t. y. pirma, suinteresuotajam asmeniui privačia draudimo sutartimi turėjo būti suteikiamos tokios pačios teisės kaip ir teisės, nuo 2006 m. sausio 1 d. nagrinėjamu atveju pripažįstamos pagal Reglamentą Nr. 1408/71, ir, antra, apdraustas asmuo privalėjo iki 2006 m. gegužės 1 d. registruotis CVZ, kaip numatyta ZVW 69 straipsnyje.

32. *Rechtbank te Amsterdam*, kuriam ieškovai pagrindinėje byloje buvo pateikę skundus, ginčydami CVZ dėl jų priimtus sprendimus, 2008 m. šiuos skundus atmetė. Dėl šių sprendimų šeši suinteresuotieji asmenys pateikė apeliacinius skundus *Centrale Raad van Beroep*.

33. Kaip nurodyta šio teismo pateiktame prašyme priimti prejudicinį sprendimą, ieškovai pagrindinėje byloje apeliaciniame skunde iš esmės teigė, kad Reglamento Nr. 1408/71 28 ir 28a straipsniuose nėra įtvirtinta privalomų normų, dėl kurių jiems *ex lege* taikomos gyvenamosios vietos nuostatos dėl išmokų natūra. Todėl jie nusprendė, kad gali pasirinkti, ar pasinaudojus forma E 121 registruotis kompetentingoje gyvenamosios vietos valstybės narės įstaigoje, kad turėtų teisę į minėtas išmokas, ar nesiregistruoti ir sudaryti privačią draudimo sutartį. Jie teigė, kad jeigu suinteresuotasis asmuo nusprendė laikinai nesiregistruoti pagal Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnį, pensijos mokėjimo

7 — Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad įmokos dydis susijęs su vidutine sveikatos priežiūros kaina suinteresuotojo asmens gyvenamosios vietos valstybėje, padalyta iš vidutinės sveikatos priežiūros kainos vienam apdraustam asmeniui Nyderlanduose, ir tai jis vadina gyvenamosios vietos valstybės koeficientu.

valstybė neturi teisės atskaityti įmokų, nes tokiu atveju išmokos natūra nebus „padengiamos minėtos valstybės narės įstaigos“ pagal Reglamento Nr. 1408/71 33 straipsnį. Be to, ieškovai pagrindinėje dalyje rėmėsi teisės laisvai judėti, kuria jie naudojasi pagal EB 18 ir 39 straipsnius, pažeidimu, nes jie verčiami mokėti įmokas už gyvenamosios vietos valstybės suteikiamas išmokas natūra, kuriomis nepageidauja naudotis dėl didesnės jų kainos ir (arba) prastesnės kokybės, palyginti su tomis, kurias jie gali gauti apsidraudę privačiai.

34. Savo ruožtu CVZ pažymėjo, kad Reglamento Nr. 1408/71 28 straipsnyje įtvirtinta kolizinė norma ir iš jos kylanti teisė į išmokas natūra nepriklauso nuo registracijos kompetentingoje gyvenamosios vietos valstybės narės įstaigoje. Ji daro išvadą, kad net jei suinteresuotieji asmenys neprisiregistravo šioje įstaigoje ir atitinkamai nesiremia minėta teise, pensijų mokėjimo valstybei narei leidžiama daryti atskaitymus. CVZ teigimu, Reglamento Nr. 1408/71 33 straipsnis apima ne tik faktiškai padengiamas, bet ir galimas šios valstybės išlaidas, priešingu atveju būtų pažeistas socialinės apsaugos sistemos solidarumas, nes kiekvienas suinteresuotasis asmuo galėtų sulaukti momento, kai jam prireiks sveikatos priežiūros, kad įsiregistruotų, ir atitinkamai įgyti pareigą mokėti įmokas. Be to, CVZ nuomone, laisvas Europos Sąjungos darbuotojų ir (arba) piliečių judėjimas nėra ribojamas.

35. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo, kuris išdėstytas šios išvados 39 punkte, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad visų pirma jam kyla klausimų dėl Reglamento Nr. 1408/71 II ir III dalių santykio ir, konkrečiai kalbant, dėl minėto reglamento 13 straipsnio 2 dalies f punkto reikšmės. Jis pažymi, kad daugelis aplinkybių rodo, jog pagal Reglamentą Nr. 1408/71 pasirinkimo teisė, kuria remiasi ieškovai pagrindinėje byloje, nėra suteikiama. Jo nuomone, visų pirma pagal šio reglamento 28 straipsnyje įtvirtintą sistemą veikiausiai privalomai nustatyta valstybė, kuri turi suteikti išmokas natūra suinteresuotajam asmeniui, ir valstybė, kuri turi padengti šias išmokas[8]. Jis priduria, kad jei Reglamente Nr. 1408/71 numatoma teisė rinktis taikytiną teisę, tai daroma tiesiogiai. Galiausiai jis atkreipia dėmesį į tai, kad Sprendime *Molenaar*[9] Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog nei iš Sutarties, nei iš šio reglamento nematyti, kad

8 — *Centrale Raad van Beroep*, be kita ko, daro nuorodą į 1980 m. sausio 10 d. Sprendimą *Jordens-Vosters* (69/79, Rink. p. 75) ir 2003 m. liepos 3 d. Sprendimą *Van der Duin ir ANOZ Zorgverzekeringen* (C-156/01, Rink. p. I-7045).

9 — 1998 m. kovo 5 d. sprendimas (C-160/96, Rink. p. I-843, 42 punktas).

darbuotojui migrantui pripažįstama galimybė, be kita ko, atsisakyti teisių pagal Reglamento Nr. 1408/71 28 straipsnį.

36. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pastebi, jog iš Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnio, atsižvelgiant į Sprendimą *Van der Duin ir ANOZ Zorgverzekeringen*[10], gali būti daroma išvada, kad registracija kompetentingoje gyvenamosios vietos valstybės įstaigoje yra Reglamento Nr. 1408/71 28 ir 28a straipsnių taikymo sąlyga, o tai reikštų, kad suinteresuotieji asmenys turi pasirinkimo teisę. Kol ieškovai pagrindinėje byloje neįsiregistravo, kompetentinga Nyderlandų Karalystės įstaiga neturi padengti jų išlaidų, kaip numatyta Reglamento Nr. 1408/71 33 straipsnyje, nes jie negali gauti jokių išmokų ir atitinkamai iš jų negali būti atskaitomos įmokos.

37. Dėl antrojo prejudicinio klausimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad jei pagal Reglamento Nr. 1408/71 nuostatas pasirinkimo teisė, kuria remiasi ieškovai pagrindinėje byloje, nėra suteikiama, turi būti nustatyta, ar įmoka, atskaitoma pagal ZVW 69 straipsnį ir pagal šio reglamento 33 straipsnį, sudaro EB 18 ir 39 straipsniuose numatytų judėjimo laisvių kliūtį.

38. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pastebi, kad dėl gyvenamosios vietos valstybės koeficiento taikymo pagal ZVW 69 straipsnį ne rezidentų mokėtina suma yra mažesnė nei Nyderlandų rezidentų mokėtina suma. Taip pat jis pažymi, jog pagal Teisingumo Teismo praktiką[11] EB sutartis darbuotojui negarantuoja, kad jo veiklos perkėlimas į kitą valstybę narę bus neutralus socialinės apsaugos požiūriu. Jo teigimu, ieškovams pagrindinėje byloje, kurie jau apsigyveno kitoje valstybėje narėje ir įsigaliojus ZVW turėjo privatų draudimą, tai gali lemti, kad jiems taps mažiau patrauklu toliau naudotis savo teise laisvai judėti ir apsigyventi už Nyderlandų ribų, nes, pirma, jie turės didesnių sveikatos draudimo išlaidų ir, antra, gaus mažiau palankias sveikatos priežiūros paslaugas. Tačiau nors Nyderlandų įstatymų leidėjo noras išplėsti privalomąjį sveikatos draudimą ir jį taikyti visiems Nyderlandų rezidentams, kad ir kokia būtų jų pilietybė, gali būti laikomas pagrįstu objektyviais bendrojo intereso pagrindais, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, nėra aišku, ar įpareigojimas mokėti įmoką net nesant registracijos gyvenamosios

10 — Ten pat, 40 punktas.

11 — Žr., be kita ko, 2006 m. kovo 9 d. Sprendimą *Piatkowski* (C-493/04, Rink. p. I-2369).

vietos valstybėje narėje atitinka proporcingumo principą, o tai leistų pateisinti tokį judėjimo laisvės apribojimą.

[Europos Sąjungos] pilietis, iš principo galintis grįsti savo teises Reglamento Nr. 1408/71 28 ir 28a straipsniais, pagal nacionalinę nuostatą įpareigojamas registruotis [CVZ] ir šio piliečio atveju įmoka iš jo pensijos turi būti atskaitoma net tuomet, jeigu nebuvo registracijos Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnio prasme?“

39. Šiomis aplinkybėmis *Centrale Raad van Beroep* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento Nr. 1408/71 28, 28a ir 33 straipsniai, Reglamento Nr. 1408/71 VI priedo R dalies 1 skyriaus a ir b punktai bei Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnis aiškintini taip, kad su jais nėra suderinama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip antai [ZVW] 69 straipsnis, kiek pensininkas, iš principo galintis grįsti savo teises Reglamento Nr. 1408/71 28 ir 28a straipsniais, pagal nacionalinę nuostatą įpareigojamas registruotis [CVZ] ir šio pensininko atveju įmoka iš jo pensijos turi būti atskaitoma net tuomet, jeigu nebuvo registracijos Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnio prasme?

2. Ar EB 39 ir EB 18 straipsniai aiškintini taip, kad su jais nėra suderinama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip antai [ZVW] 69 straipsnis, kiek

40. Rašytines pastabas pateikė J. A. van Delft, J. M. van Willigen, C. M. Janssen ir O. Fokkens, Nyderlandų, Čekijos, Prancūzijos ir Suomijos vyriausybės, taip pat Europos Bendrijų Komisija. Posėdyje dalyvavo šių keturių ieškovų pagrindinėje byloje, CVZ, Nyderlandų vyriausybės ir Komisijos atstovai.

41. Iš esmės ieškovai pagrindinėje byloje mano, kad ginčijami Nyderlandų teisės aktai neatitinka Reglamento Nr. 1408/71 ir Reglamento Nr. 574/72 nuostatų, taip pat EB 18 ir 39 straipsnių. Nyderlandų, Čekijos, Prancūzijos ir Suomijos vyriausybės, kaip ir Komisija, savo ruožtu mano, jog Teisingumo Teismas turi atsakyti į jam pateiktus prejudicinius klausimus, kad nei minėti reglamentai, nei nurodyti EB sutarties straipsniai nedraudžia tokio reglamentavimo.

IV — Vertinimas

A — *Dėl pirmojo prejudicinio klausimo*

— Įvadinės pastabos

42. Pateikdamas savo pirmąjį prejudicinį klausimą *Centrale Raad van Beroep* nori nustatyti, ar Reglamento Nr. 1408/71 28, 28a ir 33 straipsnių, Reglamento Nr. 1408/71 VI priedo R dalies 1 skyriaus a ir b punktų ir Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnio nuostatos draudžia ZVW 69 straipsnį, nes, pirma, pensijos gavėjas, kuris gali naudotis Reglamento Nr. 1408/71 28 ir 28a straipsniuose įtvirtinta sveikatos priežiūros išmokų sistema, privalo registruotis CVZ, ir, antra, iš suinteresuotojo asmens pensijos atskaitomos įmokos, net jeigu jis atsisakė registruotis kompetentingoje gyvenamosios vietos valstybės įstaigoje, kaip tai numatyta Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnyje.

43. Iš esmės prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar nusprendę nesiregistruoti šioje įstaigoje ieškovai pagrindinėje byloje gali atsisakyti išmokų natūra, kurios jiems priklauso pagal jų pensijos mokėjimo valstybės, t. y. Nyderlandų Karalystės, teisės aktus, kaip numatyta Reglamento Nr. 1408/71 28 ir 28a straipsniuose, ir ar atitinkamai jie gali būti atleisti nuo įmokų, kurias ši valstybė atskaito pagal to paties reglamento 33 straipsnį. Šiai nuomonei atstovauja J. A. van Delft ir J. M. van Willigen, bet ją ginčija Nyderlandų, Čekijos, Prancūzijos ir Suomijos vyriausybės bei Komisija. Taigi kyla klausimas, ar Reglamente Nr. 1408/71 įtvirtintos normos yra privalomos, ar fakultatyvios asmenims, patenkantiems į šių normų taikymo sritį.

44. Pirmiausia reikėtų atmesti O. Fokkens ir C. M. Janssen argumentus, grindžiamus Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies f punkto nuostatomis[12], nes šis straipsnis nėra nurodytas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimuose. Šie du ieškovai pagrindinėje byloje teigia, kad iš šios nuostatos matyti, jog jiems taikomi vien gyvenamosios vietos valstybės aktai nesant pasirinkimo galimybės, nes jiems nutraukus profesinę veiklą Nyderlanduose šios valstybės narės teisės aktai jiems nebetaikytini ir todėl

12 — Dėl šios nuostatos įgyvendinimo žr., be kita ko, 2001 m. gegužės 3 d. Sprendimą *Komisija prieš Belgiją* (C-347/98, Rink. p. I-3327).

negali būti reikalaujama, kad jie registruotųsi CVZ.

išimtis pateisinama ypatinga pensijų gavėjų ir jų šeimos narių padėtimi[16].

— Dėl pirmojo prejudicinio klausimo pirmos dalies

45. Pažymėtina, kaip tai daro Komisija, kad bendrosios kolizinės normos, įtvirtintos 13 straipsnyje, esančiame Reglamento Nr. 1408/71 II dalyje[13], nėra reikšmingos šioje byloje, nes pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija reglamentuojama specialiosiomis kolizinėmis normomis, kurios įtvirtintos šio reglamento III dalies 28 ir 28a straipsniuose[14]. Šis santykis tarp Reglamento Nr. 1408/71 II ir III dalių aiškiai matyti iš Teisingumo Teismo praktikos[15], kurią patvirtina teisės principas *lex specialis derogat legi generali*. Reglamento Nr. 1408/71 konstatuojamosiose dalyse nurodyta, kad 28 ir 28a straipsniuose nustatyta

46. Mano nuomone, koordinavimo sistemos, numatytos Reglamento Nr. 1408/71 28 ir 28a straipsniuose, privalomumas išplaukia ne tik iš šių nuostatų teksto, bet ir iš bendros Reglamento Nr. 1408/71 struktūros bei reglamentavimo, kurio dalis jis yra, konteksto ir tikslų, kaip jie apibrėžti Teisingumo Teismo praktikoje.

47. 28 ir 28a straipsniai suformuluoti taip, kad nepalieka jokios vertinimo laisvės[17]. Kai Bendrijos teisės aktų leidėjas norėjo suteikti socialiniu draudimu apdraustiems asmenims pasirinkimo laisvę, jis tai darė aiškiai ir išsamiai, kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, taip pat

13 — Reglamento Nr. 1408/71 nuostatos sudaro išsamią ir vientisą kolizinių normų sistemą, kuria siekiama ne tik užkirsti kelią kelių valstybių nacionalinės teisės aktų taikymui tuo pat metu ir iš to galintiems kilti sunkumams, bet ir neleisti, kad asmenys, patenkantys į šio reglamento taikymo sritį, netektų socialinės apsaugos dėl to, kad nėra jiems taikytinų teisės aktų. Žr., be kita ko, 1986 m. birželio 12 d. Sprendimą *Ten Holder* (302/84, Rink. p. 1821, 19 punktas), 1998 m. birželio 11 d. Sprendimą *Kuusijärvi* (C-275/96, Rink. p. I-3419, 28 punktas), taip pat 2000 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Plum* (C-404/98, Rink. p. I-9379, 18 punktas).

14 — Šiuo atžvilgiu primintina, kad Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnyje įtvirtintos „Bendrosios taisyklės“, susijusios su II dalimi „Taikytinų teisės aktų nustatymas“, o 28 ir 28a straipsniai, kurie susiję su gydymo išmokomis, teikiamomis pensijų arba nedarbingumo išmokų gavėjams, yra III dalyje „Specialios nuostatos, susijusios su įvairiomis įmokų rūšimis“.

15 — Be kita ko, 1982 m. gegužės 27 d. Sprendimas *Aubin* (227/81, Rink. p. 1991, 11 punktas) ir 2004 m. lapkričio 11 d. Sprendimas *Adanez-Vega* (C-372/02, Rink. p. I-10761, 19 punktas).

16 — Žr. Reglamento Nr. 1408/71 vienuoliktą ir šešioliktą konstatuojamąsias dalis.

17 — Minėtame 28 straipsnyje imperatyviai numatyta, kad pensijos, mokėtinos bent jau pagal vienos valstybės narės teisės aktus, gavėjas „turi teisę“, o ne „gali turėti teisę“, į išmokas natūra, mokėtinas pagal valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktus, jeigu turėtų į jas teisę pagal šios pensijos mokėjimo valstybės teisės aktus joje gyvendamas. 28a straipsniu kompetentinga valstybės narės institucija taip pat be jokių alternatyvų įpareigojama padengti šiuo pagrindu suteiktas išmokas.

Prancūzijos ir Suomijos vyriausybės[18]. Tokiomis nuostatomis suteikiamą pasirinkimo laisvę Teisingumo Teismas aiškina griežtai, pasitelkdamas siaurą darbuotojų migrantų, kurie gali naudotis šia laisve, sąvoką. Išskyrus šiuos ypatingus atvejus, Reglamente Nr. 1408/71 įtvirtinta sistema turi būti taikoma objektyviai pagal jo nuostatas, atsižvelgiant į nagrinėjamos situacijos aplinkybes ir ją su valstybių narių teisės aktais siejančio ryšio požymius[19]. Teisė į išmokas, kuri suteikiama pagal minėto reglamento 28 ir 28a straipsnius, negali priklausyti nuo suinteresuotųjų asmenų valios, nes teisės ir pareigos, susijusios su socialine apsauga, pagal savo prigimtį nėra dispozityvios.

48. Kadangi Reglamentu Nr. 1408/71 siekiama ne suderinti, o tik koordinuoti nacionalines socialinės apsaugos sistemas[20], kiekvienos valstybės narės kompetencijai priklauso sutvarkyti savo sistemą ir nustatyti sąlygas, pagal kurias atsiranda teisė arba pareiga prisijungti prie socialinės apsaugos sistemos, kaip numatyta nusistovėjusioje teismų praktikoje ir EB 152 straipsnio 5 dalyje[21]. Šioje byloje Čekijos ir Prancūzijos vyriausybės remdamosi tuo daro teisingą išvadą, kad Nyderlandų Karalystė turi teisę keisti savo privalomojo sveikatos draudimo sistemą taip, kad ji apimtų ir ieškovų pagrindinėje byloje situacijoje esančius asmenis, ir kad tik nacionalinis įstatymų leidėjas gali suteikti šiam apdraustam asmeniui teisę rinktis privatųjį draudimą, o ne prisijungti prie privalomos sistemos, bet pats šis asmuo tokio pasirinkimo neturi[22].

49. Vis dėlto įgyvendindamos savo kompetenciją socialinės apsaugos srityje valstybės narės turi laikytis Europos Sąjungos teisės

18 — Pavyzdžiui, Reglamentu Nr. 1408/71 pasirinkimo galimybė aiškiai suteikiama diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose dirbantiems asmenims bei Europos Bendrijų pagalbiniams darbuotojams (16 straipsnio 2 ir 3 dalys) ir pensijos gavėjams (17a straipsnis). Dėl pasirinkimo galimybių, kurios taip pat suteikiamos darbą praradusiam pasienio darbuotojui, kurios išplaukia iš šio reglamento 69 ir 71 straipsnių, žr. minėtą sprendimą *Aubin* (18 ir 19 punktai).

19 — 1994 m. birželio 29 d. Sprendimas *Aldewereld* (C-60/93, Rink. p. I2991, 19 ir 20 punktai). Dėl Reglamento Nr. 3 dėl darbuotojų migrantų socialinės apsaugos (OL 30, 1958, p. 561) 28 straipsnio aiškinimo žr. 1967 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Couture* (11/67, Rink. p. 487 ir kt., ypač p. 500), taip pat 1967 m. gruodžio 13 d. Sprendimą *Guissart* (12/67, Rink. p. 551 ir kt., ypač p. 562).

20 — Šio reglamento ketvirtojoje konstatuojamojoje dalyje pažymima, kad „būtina atsižvelgti į nacionalinės socialinės apsaugos teisės aktų specifinius bruožus ir parengti tik derinimo sistemą“. Taip pat žr. 2002 m. kovo 19 d. Sprendimą *Hervein ir kt.* (C-393/99 ir C-394/99, Rink. p. I-2829, 59 punktas) ir 2008 m. balandžio 3 d. Sprendimą *Chuck* (C-331/06, Rink. p. I-1957, 27 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

21 — 1979 m. liepos 12 d. Sprendimas *Brunori* (266/78, Rink. p. 2705, 5 punktas), minėtas Sprendimas *Kuusijärvi* (29 punktas) ir 2003 m. gruodžio 4 d. Sprendimas *Kristiansen* (C-92/02, Rink. p. I-14597, 31 punktas), minėtas Sprendimas *Piatkowski* (32 punktas) ir 2010 m. sausio 12 d. Sprendimas *Petersen* (C-341/08, Rink. p. I-47, 51 punktas).

22 — Kalbėdamas apie privačias draudimo sutartis, noriu tik atskirti privalomąjį draudimą nuo papildomo draudimo. Tačiau privalomojo draudimo sutartys taip pat yra privatinės teisės sutartys. Iš esmės Nyderlandų privalomojo draudimo sistema – tai sistema, pagal kurią apdrausti asmenys įpareigojami apsidrausti nuo tam tikros rizikos, o draudikai – pateikti standartines sutartis, apimančias pagrindinę sveikatos priežiūrą, nevertinant individualios rizikos; reikia patikslinti, kad Nyderlanduose nėra viešosios teisės reglamentuojamų sveikatos draudimo kasų.

pagal šios viršenybės principą[23]. Pavyzdžiui, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Reglamentas Nr. 1408/71 privalomai ir be išimčių, išskyrus aiškiai numatytus atvejus, pakeičia valstybių narių sudarytų socialinės apsaugos konvencijų nuostatas[24]. Be to, valstybės narės neturi galimybės nustatyti, kiek jų teisės aktai arba kitos valstybės narės aktai turi būti taikomi vienai iš situacijų, kurioms taikomas šis reglamentas[25]. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką[26] Reglamento Nr. 1408/71 nuostatos, pagal kurias, kaip antai pagal šio reglamento 28 ir 28a straipsnius, nustatomi taikytini teisės aktai, sudaro uždarą kolizinių normų sistemą, kuria remdamiesi nacionaliniai įstatymų leidėjai praranda galimybę šioje srityje nustatyti savo nacionalinės teisės taikymo apimtį ir sąlygas, kiek tai susiję su klausimu, kokiems asmenims ji taikoma, bei teritorija, kurioje ji veikia.

50. Kadangi minėtos nuostatos valstybėms narėms yra privalomos, jos tuo labiau turi būti privalomos privatiems asmenims, kaip antai ieškovai pagrindinėje byloje. Taigi jiems negali būti leista rinktis jų situacijai taikytinų teisės aktų. Jei socialiniu draudimu apdrausti asmenys turėtų galimybę pasirinkti, kad jiems būtų netaikomos imperatyviai Reglamente Nr. 1408/71 numatytos kolizinės normos, jiems nesuprantamai būtų suteikta teisė išvengti šių normų praktinio poveikio, kompetentingoms valstybėms narėms neturint tokios teisės.

51. Pagrįsdami priešingą teiginį J. A. van Delft ir J. M. van Willigen daro nuorodą į byloje *Van der Duin ir ANOZ Zorgverzekeringen*[27] priimtą sprendimą. Jie teigia, kad Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog pensijos gavėjas gauna teisę į išmokas natūra tik tuomet, kai įgyja Reglamento Nr. 1408/71 28 straipsniu grindžiamą teisinį statusą, prisiregistruodamas, kaip tai numatyta Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnyje, gyvenamosios vietos įstaigoje, tartum jis būtų pensijos gavėjas pagal gyvenamosios vietos valstybės teisės aktus. Jie taip pat remiasi tuo, kad savo išvadoje šioje byloje generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer nurodė, kad „vis dėlto atsakomybė už sveikatos priežiūros išmokas gyvenamosios vietos valstybės įstaigai nėra perkeliama automatiškai; perkėlimas neįvyksta vien dėl gyvenamosios vietos

23 — Žr., be kita ko, 2005 m. liepos 7 d. Sprendimą *Van Pommeren-Bourgondiën* (C-227/03, Rink. p. I-6101, 39 punktas) ir minėtą Sprendimą *Piatkowski* (33 punktas).

24 — 1991 m. vasario 7 d. Sprendimas *Rönfeldt* (C-227/89, Rink. p. I-323, 22 punktas), taip pat minėtas sprendimas *Kuusijärvi* (30 punktas).

25 — 1982 m. rugsėjo 23 d. Sprendimas *Kuijpers* (276/81, Rink. p. 3027, 14 punktas *in fine*).

26 — Šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Adanez-Vega* 18 punktą ir jame nurodytus sprendimus. Ši teismų praktika susijusi ir su bendrosiomis, ir su specialiosiomis kolizinėmis normomis, kurios yra atitinkamai Reglamento Nr. 1408/71 II ir III dalyse.

27 — 40, 47 ir 53 punktai.

pakeitimo, o jo veiksmingumui reikia, kad suinteresuotasis asmuo atitinkamai išreikštų savo valią“[28] – ieškovų pagrindinėje byloje teigimu, ši formulė aiškiai patvirtina pasirinkimo teisės buvimą.

— Dėl pirmojo klausimo antros dalies

52. Nesutinku su tokiu požiūriu. Man atrodo, kad tiek Teisingumo Teismas, tiek generalinis advokatas paprasčiausia priminė, kad norėdamas naudotis išmokomis natūra pagal Reglamento Nr. 1408/71 28 straipsnį pensijos gavėjas turi registruotis pagal Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnį. Teisingumo Teismas kalba apie registravimąsi, o generalinis advokatas – apie valios išraišką tik tam, kad pabrėžtų, jog minėtose nuostatose numatytas mechanizmas galės pradėti visiškai veikti socialiniu draudimu apdrausto asmens naudai tik tada, kai šis atliks visus reikiamus veiksmus. Manau, kad reikalaujama registracija gyvenamosios vietos įstaigoje yra ne teises pagrindžiantis veiksmas[29], o paprastas deklaratyvus administracinis formalumas, kuris leidžia suinteresuotų valstybių narių socialinės apsaugos įstaigoms keistis informacija[30].

53. Iš išdėstytų argumentų Nyderlandų, Prancūzijos ir Suomijos vyriausybės bei Komisija daro išvadą, kad pensijos mokėjimo valstybė turi teisę atskaityti įmokas, kad padengtų galimą jai tenkančią privalomojo draudimo riziką, nes ji finansiškai atsako už ligos išmokas, kurios suteikiamos pensininkui jo gyvenamosios vietos valstybėje narėje, kaip numatyta Reglamento Nr. 1408/71 33 straipsnyje. Savo ruožtu, pasak J. A. van Delft ir J. M. van Willigen, tiek šios nuostatos formuluotė, tiek ja siekiamas tikslas rodo, kad kai nesant registracijos gyvenamosios vietos valstybėje neatsiranda teisė į joje teikiamas išmokas natūra, pensijos mokėjimo valstybė narė negali atskaityti jokios įmokos, nes jos sąskaita nesuteikiama jokių paslaugų, ir todėl ši valstybė

28 — Išvados byloje *Van der Duin ir ANOZ Zorgverzekeringen* 26 punktas.

29 — Pagal analogiją žr. su forma E 101 susijusią teismo praktiką, pagal kurią šios formos išdavimas tik konstatuoja teisių buvimą, o ne jas sukuria; pažymėtina, kad šis dokumentas turi tokį patį pobūdį kaip ir forma E 121, kuri patvirtina pensijos gavėjų registraciją (2000 m. vasario 10 d. Sprendimas *FTS*, C-202/97, Rink. p. I-883, 50 ir paskesni punktai; taip pat 2000 m. kovo 30 d. Sprendimas *Banks ir kt.*, C-178/97, Rink. p. I-2005, 53 ir paskesni punktai).

30 — Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnio 2 dalyje taip pat numatyta, kad gyvenamosios vietos valstybė gali tiesiogiai iš pensijos mokėjimo valstybės prašyti patvirtinimo, ar pagal šios teisės aktus egzistuoja teisė į išmokas.

neturi padengti jokių išlaidų gyvenamosios vietos valstybei pagal aptariamo reglamento 36 straipsnį.

54. Šiuo atžvilgiu primintina, kad pagal Reglamento Nr. 1408/71 33 straipsnį „valstybės narės įstaiga, atsakinga už pensijos mokėjimą, kuriai galiojančiais teisės aktais nustatyti atskaitymai iš pensijų įmokoms ligos <...> išmokų draudimui, turi teisę atlikti tuos atskaitymus <...> iš tokios įstaigos mokamų pensijų tiek, kiek tų išmokų išlaidas <...> padengia minėtos valstybės narės įstaiga“[31].

55. Iš šio teksto matyti, kad su registracija kompetentingoje gyvenamosios vietos valstybės įstaigoje susijęs formalumas, visiškai nėra laikomas išankstine įmokų rinkimo sąlyga. Šios įmokos yra įprasta kompensacija už teisę į išmokas natūra[32], kuri kyla tiesiogiai iš Reglamento Nr. 1408/71. Tiesa, ši teisė nėra atsiradusi ieškovų pagrindinėje byloje, kurie atsisakė registruotis, atveju, tačiau pensijos mokėjimo valstybei narei tenka didelė gydymo išlaidų rizika, nes suinteresuoti asmenys gali pasinaudoti šios rizikos padengimu, jeigu atliktų reikiamus veiksmus. Manau, jog pagal šia nuostatą pakanka potencialios, o ne atsiradusios finansinės išmokų natūra keliamos naštos[33]. Nėra reikšminga, ar su ja susijusias išlaidas iš tikrųjų teks padengti šiai valstybei, nes nuolatinis įmokų atskaitymas skirtas tam, kad prireikus ji galėtų prisiimti šią naštą. Bet kokios socialinio draudimo sistemos esmę sudaro tai, kad įmokas rizikai padengti reikia mokėti, neatsižvelgiant į tai, ar draudiminis įvykis iš tikrųjų įvyks.

56. Man atrodo, kad Teisingumo Teismas jau yra pakankamai aiškiai išdėstęs nuomonę šiuo klausimu, nes iš Sprendimo *Molenaar*[34] matyti, kad darbuotojas migrantas negali reikalauti teisės į visišką arba dalinį atleidimą nuo įmokų socialinėms išmokoms finansuoti, pvz., slaugos draudimo, net jei suinteresuotasis asmuo negalėtų pasinaudoti šiomis išmokomis. Nė viena Sąjungos teisės norma kompetentinga įstaiga nėra įpareigojama tikrinti, ar darbuotojas iš tiesų gali pasinaudoti visomis išmokomis pagal sveikatos draudimo sistemą, prieš įtraukdama jį į sistemą ir pradėdama rinkti reikiamas įmokas. Be to,

31 — Pažymėtina, kad atitinkama valstybė narė neprivalo atskaityti socialinių įmokų, bet tik turi tokią galimybę, nes gali pasirinkti kitokius finansavimo būdus.

32 — 1976 m. gegužės 26 d. Sprendimas *Aulich* (103/75, Rink. p. 697, 7 punktas, kuriame patikslinta, kad „reikia skirti įmoką ir išmoką; nuo pirmosios priklauso teisės atsiradimas, o antroji suponuoja, kad teisė jau atsiradusi“).

33 — Galima palyginti 1980 m. gegužės 22 d. Sprendimą *Walsh* (143/79, Rink. p. 1639, 2 punktas), kuriame nustatyta, kad „asmuo, pagal vienos valstybės narės teisės aktus anksčiau mokėtų įmokų pagrindu įgijęs teisę į išmokas pagal Reglamentą Nr. 1408/71, nepraranda savo darbuotojo statuso pagal reglamentus Nr. 1408/71 ir Nr. 574/72 vien dėl to, kad įvykus draudžiamajam įvykiui nemokėjo įmokų ir neturėjo to daryti“.

34 — 40–42 punktai.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad teisės į atleidimą nuo įmokų pripažinimas galiausiai reikštų, jog, kiek tai susiję su sveikatos draudimu padengiamos rizikos apimtimi, būtų skirtingai traktuojami apdrausti asmenis, atsižvelgiant į tai, ar jie gyvena toje valstybėje, kurioje yra apdrausti.

57. Kaip pabrėžia Nyderlandų, Prancūzijos ir Suomijos vyriausybės, jei įmokos rinkimas priklausytų nuo pensijos gavėjų valios registruotis savo gyvenamosios vietos valstybės įstaigoje, tai galėtų paskatinti juos elgtis spekuliatyviai, įsiregistruojant tik tuomet, kai jiems prireikia išmokų natūra. Pažymėtina, kad tai visiškai nėra susiję su ieškovais pagrindinėje byloje, kurių nestabili situacija susiklostė dėl nenumatyto teisės aktų pakeitimo. Tačiau struktūriniu požiūriu nurodytoji piktnaudžiavimo rizika gali turėti sunkių pasekmių suinteresuotų valstybių narių socialinės apsaugos sistemų pusiausvyrai.

58. Jei įmokos būtų renkamos tik tuomet, kai iš tikrųjų teikiamos išmokos, tai prieštarautų tiek solidarumo principui, tiek gautų įmokų ir padengtų išmokų lygiavertiškumui, t. y. dviem principams, kurie yra fundamentalūs aptariamoms sistemoms, nes užtikrina jų veikimą. Be to, jei įvairiems asmenims būtų palikta pasirinkimo galimybė, padėtis taptų nevaldoma, nes kiekvieno asmens atvejis galėtų būti vis kitoks, o Reglamentu Nr. 1408/71 kaip tik siekiama koordinuoti socialinės apsaugos sistemas dvidešimt septyniose Europos Sąjungos valstybėse narėse, įtvirtinus aiškią visiems ne rezidentams galiojančią taisyklę. Privatūs asmenys negali nuspręsti nemokėti šias išmokas atitinkančių įmokų, nes taip gali būti visiškai paneigta Reglamentu Nr. 1408/71 sukurta sistema[35].

59. Todėl manau, kad pirmajame prejudiciniame klausime nurodytos Reglamento Nr. 1408/71 ir Reglamento Nr. 574/72 nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad jos nedraudžia Nyderlandų teisės aktų, pagal kuriuos Nyderlandų Karalystės mokamos pensijos gavėjas įpareigojamas, pirma, registruotis CVZ ir, antra, mokėti įmokas net ir tuo atveju, kai suinteresuotasis asmuo neprisiregistravo valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, įstaigoje, kad gautų ligos išmokas natūra.

35 — Pagal Reglamento Nr. 1408/71 36 straipsnio 3 dalį valstybė narė savo ruožtu turi galimybę atsisakyti padengti išmokas, kurias ji turės suteikti kitos valstybės narės sąskaita.

B — *Dėl antrojo prejudicinio klausimo*

— Įvadinės pastabos

60. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas papildomai klausia, ar EB 39 ir (arba) 18 straipsniai draudžia ZVW 69 straipsnį, kiek juo Europos Sąjungos piliečiai, kurie iš esmės naudojasi Reglamento Nr. 1408/71 28 ir 28a straipsniais suteiktomis teisėmis, įpareigojami registruotis CVZ ir ypač sutikti mokėti įmokas iš jiems mokamos pensijos, net jeigu jie neįsiregistravo valstybėje narėje, kurios teritorijoje gyvena, kaip numatyta Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnyje.

61. Net jei ginčijami teisės aktai būtų pripažinti atitinkančiais Reglamento Nr. 1408/71 nuostatas, kaip siūlau atsakyti į pirmąjį klausimą, neatmestina galimybė, kad jais gali būti pažeista pirminė Europos Sąjungos teisė[36]. Taip pat neginčijama, kad EB sutarties nuostatos dėl laisvo darbuotojų judėjimo sudaro teisinį reglamentų Nr. 1408/71 ir Nr. 574/72 pagrindą[37]. Be to, Teisingumo Teismas yra įtvirtinęs vienodo požiūrio principo, kuris nustatytas EB sutartyje, viršenybę Reglamento Nr. 1408/71 atžvilgiu[38].

62. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia orientuojasi į EB 39 straipsnį. Ši nuostata, kiek tai susiję su darbuotojais, iš tikrųjų yra speciali kiekvienam Sąjungos piliečiui pripažįstamos teisės laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, kaip yra numatyta EB 18 straipsnio 1 dalyje, išraiška[39]. Be to, Nyderlandų, Prancūzijos ir Suomijos vyriausybės bei Komisija išsakė didelių abejonių dėl EB 39 straipsnio taikytinumo šioje byloje.

63. Atsižvelgiant į bylos medžiagą, ieškovai pagrindinėje byloje veikiausiai pasinaudojo teise apsigyventi kitoje valstybėje narėje tik išėję į pensiją, nes visą savo profesinę karjerą vykdė valstybėje narėje, kurios piliečiai jie yra – Nyderlandų Karalystėje, ir išvyko iš šios

36 — Žr. 2009 m. liepos 16 d. Sprendimą *Von Chamier-Glisczinski* (C-208/07, Rink. p. I-6095, 66 punktas ir jame nurodyta teismų praktika); taip pat 2010 m. birželio 15 d. Sprendimą *Komisija prieš Ispaniją* (C-211/08, Rink. p. I-5267, 45 punktas), pagal kurį „tai, kad nacionalinės teisės aktai gali atitikti Reglamentą Nr. 1408/71, nereiškia, kad jiems gali būti netaikytinos EB sutarties nuostatos“.

37 — Primintina, kad EB 42 straipsnyje numatyta socialinės apsaugos srityje sukurti sistemą, leidžiančią darbuotojams migrantams ir jų išlaikytiniams užtikrinti, pirma, pagal kelių valstybių įstatymus nustatomų visų prilyginamųjų laikotarpių sudėtį, kad jie įgytų ir išlaikytų teisę į socialines išmokas ir kad būtų galima apskaičiuoti tų išmokų dydį, ir, antra, socialinių išmokų mokėjimą asmenims, gyvenantiems valstybių narių teritorijose.

38 — 1986 m. sausio 15 d. Sprendimas *Pinna* (41/84, Rink. p. 1, 21 ir kt. punktai); taip pat 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimas *Lenoir* (313/86, Rink. p. 5391).

39 — 2008 m. sausio 17 d. Sprendimas *Komisija prieš Vokietiją* (C-152/05, Rink. p. I-39, 18 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

valstybės neketindami dirbti valstybėje narėje, kurioje apsigyveno. Nors EB 39 straipsnio 3 dalies d punkte numatyta asmens teisė pasilikti valstybėje narėje, į kurią jis atvyko dirbti, pasibaigus darbo joje laikui, pagal teismų praktiką, jei asmuo emigravo tik išėjęs į pensiją, jis negali remtis EB 39 straipsnio nuostatomis, kurios skirtos laisvam darbuotojų judėjimui[40]. Darytina išvada, kad šis straipsnis pagrindinėje byloje greičiausia nėra taikytinas.

64. Vis dėlto atsižvelgdamas į tai, kad konkretūs duomenys, kurie buvo pateikti Teisingumo Teismui, yra neišsamūs, ir į tai, kad tokioje situacijoje, į kokią pateko ieškovai pagrindinėje byloje, yra daug Nyderlandų piliečių[41], manau, kad Teisingumo Teismas turėtų išsakyti nuomonę ir dėl EB 39 straipsnio aiškinimo, palikdamas šios nuostatos taikymo klausimą nacionaliniam teismui tuo atveju, jei ginčo atsiradimo dieną konkrečiam suinteresuotųjų asmenų atvejui jis buvo taikytinas.

65. Tačiau ieškovų pagrindinėje byloje situacija akivaizdžiai patenka į EB 18 straipsnio taikymo asmenims sritį, nes pagal EB 17 straipsnį kiekvienas asmuo, turintis vienos valstybės narės pilietybę, turi Europos Sąjungos piliečio statusą, iš kurio kyla EB sutartyje numatytos teisės ir pareigos[42].

66. Mano nuomone, neatsižvelgiant į tai, ar reikėtų aiškinti EB 18 straipsnį, ar 39 straipsnį, problematika yra visiškai tokia pati. Pirmiausia reikia nustatyti, ar šiuo atveju konstatuotinas apribojimas dėl to, kad pagal ginčijamus teisės aktus ieškovai pagrindinėje byloje traktuojami blogiau nei pensininkai, kurie gyvena Nyderlanduose, ir tai skatina juos atsisakyti apsigyventi kitoje valstybėje narėje. Be to, jei būtų pripažinta, kad yra tokia piliečių ir (arba) darbuotojų judėjimo laisvės kliūtis, atsižvelgiant į pagrindinės bylos aplinkybes, reikėtų išnagrinėti ją pateisinti galinčias aplinkybes.

— Dėl galimo judėjimo laisvės ribojimo

67. ZVW 69 straipsnis kartu su IZVW 2.5.2 straipsniu galėtų pakenkti visiškam EB sutarties nuostatų veiksmingumui, nes pagal juos, baudžiant vien už naudojimąsi

40 — 2006 m. lakričio 9 d. Sprendimas *Turpeinen* (C-520/04, Rink. p. I-10685, 16 punktas); taip pat 2009 m. balandžio 23 d. Sprendimas *Rüffler* (C-544/07, Rink. p. I-3389, 50 ir paskesni punktai).

41 — Per posėdį J. A. van Delft, J. M. van Willigen ir C. M. Janssen atstovai teigė, kad apie 18 000 emigravusių pensininkų, turinčių Nyderlandų pilietybę, nenorėtų prisijungti prie gyvenamosios vietos valstybės socialinės apsaugos sistemos.

42 — 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Nerkowska* (C-499/06, Rink. p. I-3993, 21 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

šiomis teisėmis, Nyderlandų piliečiai atgrasomi nuo laisvo judėjimo ir apsigyvenimo kitoje valstybėje narėje[43]. Ieškovai pagrindinėje byloje teigia, kad nagrinėjamos nuostatos skatina juos grįžti į Nyderlandus, nes grįžę jie visiškai naudosis Nyderlandų sistema, nepatirdami dvigubos naštos dėl įmokų sistemai ir privačiam draudimui.

68. Manau, kad neatitiktis EB 18 arba 39 straipsniui negali atsirasti vien dėl paprasto formalumo, pvz., registracijos CVZ, kurios reikalaujama šiuose Nyderlandų teisės aktuose, juo labiau kad šis registravimasis visiškai atitinka Reglamento Nr. 1408/71 VI priedo R dalies 1 skyriaus b punktą – tiesiogiai taikytiną Europos Sąjungos teisės nuostatą.

69. Be to, atskaitymu iš ieškovų pagrindinėje byloje gaunamos pensijos konkrečiai jų teisės nepažeidžiamos, nes pareigą prisidėti prie privalomojo sveikatos draudimo sistemos finansavimo turi visi juo apdrausti asmenys, neatsižvelgiant į tai, ar jie rezidentai, ar ne rezidentai, o tai visiškai atitinka EB sutartyje ir Reglamente Nr. 1408/71 įtvirtintą sistemą.

70. Kalbant apie išmokas natūra, kurias gali gauti ieškovai pagrindinėje byloje, galima pažymėti, jog tai, kad jie moka įmokas, leidžia jiems pretenduoti į pagal gyvenamosios vietos valstybėje narėje galiojančią privalomojo sveikatos draudimo sistemą teikiamas išmokas natūra, kurias padengia Nyderlandų Karalystė – jų pensijos arba nedarbingumo išmokos mokėjimo valstybė narė. Šis privalumas kyla iš bendro ZVW ir Reglamento Nr. 1408/71 28 ir 28a straipsnių poveikio. Tiesa ši teisė nėra atsiradusi ieškovų pagrindinėje byloje, kurie atsisakė registruotis, atveju, tačiau ji potencialiai egzistuoja. Taigi įmokos nėra prarandamos, o tai prieštarautų bendrajam Europos Sąjungos teisės principui, pagal kurį nepagrįstos įmokos pagal privalomojo draudimo sistemas draudžiamos[44].

71. Be to, ieškovai pagrindinėje byloje negali remtis tuo, kad sumažėjo jų galimybės gauti sveikatos priežiūrą, nes išmokų natūra, kurias teikia gyvenamosios vietos valstybė, lygis tariamai žemesnis, nei būtų buvęs pagal privačias draudimo sutartis. Šis pasikeitimas

43 — Žr., be kita ko, 2006 m. spalio 26 d. Sprendimą *Tas-Hagen ir Tas* (C-192/05, Rink. p. I-10451, 30 punktas), minėtą Sprendimą *Turpeinen* (20 ir 21 punktai) ir minėtą Sprendimą *Nerkowska* (31 punktas).

44 — Dėl draudimo nustatyti dvigubas įmokas ir papildomas įmokas, už kurias nesuteikiama atitinkama socialinė apsauga, žr., be kita ko, 1977 m. gegužės 5 d. Sprendimą *Perenboom* (102/76, Rink. p. 815, 13 punktas), 1991 m. vasario 21 d. Sprendimą *Noij* (C-140/88, Rink. p. I-387, 14 ir 15 punktai), minėtą Sprendimą *Aldewereld* (26 punktas), 2001 m. gegužės 10 d. Sprendimą *Rundgren* (C-389/99, Rink. p. I-3731, 57 punktas) ir 2006 m. liepos 18 d. Sprendimą *Nikula* (C-50/05, Rink. p. I-7029, 30 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

arba net suprastėjimas, jeigu būtų konstatuotas, atsirado tik dėl Nyderlandų valstybės sprendimo išplėsti savo privalomojo sveikatos draudimo sistemą visiems rezidentams ir atitinkamai dėl Reglamento Nr. 1408/71 28 ir 28a straipsnių taikymo, priskyrus pensijos gavėjus ne rezidentus asmenims, patenkantiems į šio reglamento taikymo sritį asmenų atžvilgiu, nors anksčiau jis nebuvo jiems taikomas, jeigu jų pajamos viršijo tam tikrą ribą. Tačiau kadangi socialinės apsaugos srityje nacionaliniai įstatymai yra ne suderinti, bet tik koordinuojami, valstybės narės gali keisti jų turinį, nors įgyvendindamos šią kompetenciją turi laikytis Sąjungos teisės[45].

72. Be to, kaip atkreipia dėmesį Nyderlandų, Prancūzijos ir Suomijos vyriausybės bei Komisija, nei EB 18 straipsnis, nei 39 straipsnis socialiniu draudimu apdraustam asmeniui savaime negali užtikrinti, kad persikėlimas į kitą valstybę narę išliks neutralus, nes šis veiksmas konkrečiu atveju gali būti daugiau ar mažiau palankus arba nepalankus[46].

73. Atsižvelgdamas į visas šias aplinkybes, manau, kad EB 18 ir 39 straipsniai nedraudžia ginčijamo reglamentavimo.

74. Jei Teisingumo Teismas nuspręstų kitaip, papildomai norėčiau pridurti, kad dalinis sveikatos draudimo sistemos pakeitimas, kurį nusprendė atlikti Nyderlandų Karalystė, man atrodo grindžiamas objektyviais bendrojo intereso pagrindais, nepriklausančiais nuo atitinkamų asmenų pilietybės, ir yra proporcingas nacionalinės teisės teisėtai siekiamam tikslui[47]. Ginčijama reforma siekiama sukurti universalią privalomojo sveikatos draudimo sistemą rezidentams, turinčią poveikį pensiją gaunantiems ne rezidentams, neatsižvelgiant į jų pilietybę. Siekis, kad nebeliktų rezidentų, kuriems netaikoma įstatymo nustatyta apsaugos sistema, mano nuomone, atitinka bendrąjį interesą. Be to, man atrodo, kad buvo laikomasi proporcingumo principo, nes ir įmokų mokėjimo principas, ir jų dydis taikant gyvenamosios vietos valstybės koeficientą atitinka išmokas natūra, kurias ieškovai pagrindinėje byloje gali gauti valstybėje narėje,

45 — Žr., be kita ko, 2006 m. gegužės 16 d. Sprendimą *Watts* (C-372/04, Rink. p. I-4325, 92 punktas), minėtą Sprendimą *Tas-Hagen ir Tas* (22 punktas) ir 2009 m. kovo 5 d. Sprendimą *Kattner Stahlbau* (C-350/07, Rink. p. I-1513, 74 punktas).

46 — 2002 m. kovo 19 d. Sprendimas *Hervein ir kt.* (C-393/99 ir C-394/99, Rink. p. I-2829, 50, 51 ir 58 punktai), minėtas Sprendimas *Piatkowski* (32 punktas) ir minėtas Sprendimas *Von Chamier-Gliszczinski* (84 ir 85 punktas).

47 — Minėtas Sprendimas *Tas-Hagen ir Tas* (33 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

kurios teritorijoje gyvena, lygiai taip pat, kaip ir Nyderlanduose gyvenantys asmenys turi mokėti įmokas, kad galėtų ten gauti išmokas.

75. Vis dėlto socialinės apsaugos srityje priimti teisės aktai negali konkrečiai lemti, kad valstybės piliečiai, kurie pasinaudojo teise apsigyventi kitoje valstybėje narėje, būtų traktuojami blogiau nei tie, kurie gyvena valstybėje narėje, iš kurios yra kilę. Priešingu atveju būtų trukdoma praktiniam EB sutarties nuostatų dėl Europos Sąjungos piliečių ir darbuotojų judėjimo laisvės veiksmingumui. Šioje byloje aplinkybės leidžia manyti, kad ieškovai pagrindinėje byloje galėjo būti diskriminuojami.

— Dėl ne rezidentų diskriminacijos

76. Šiuo atžvilgiu suinteresuotieji asmenys pažymi, kad, kitaip nei jų įgytas teises, kurios buvo panaikintos, nacionalinis įstatymų leidėjas užtikrino rezidentų teises, nes ZVW buvo numatyta, kad Nyderlandų draudikai privalo juos apdrausti tiek dėl pagrindinių, tiek dėl papildomų išmokų. Jie priduria, jog toms pačioms teisėms išsaugoti jie savo ruožtu turi sudaryti naujas sutartis ir todėl dėl savo vyresnio amžiaus mokėti labai dideles įmokas. Jie teigia, kad šie teisės aktai gali juos paskatinti apsvarstyti galimybę grįžti į Nyderlandus, kad galėtų gauti tokią papildomą apsaugą, palyginti su bazine įstatymo nustatyta sistema.

77. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikė tikslios informacijos šiuo klausimu. Tačiau, kaip matyti iš ginčų per posėdį, sutartys buvo nutrauktos *ex lege*, kad, kaip teigia Nyderlandų vyriausybė, būtų išvengta dvigubo draudimo ir atitinkamai dvigubo įmokų mokėjimo, ir tai buvo susiję tik su tomis privataus draudimo sutartimis, kurios buvo tapačios privalomajai sistemai. Savo ruožtu privataus draudimo dalis, kuri viršijo bazinį privalomą draudimą, taikant IZVW 2.5.2 straipsnį, turėjo išlikti nepakitusi. Vis dėlto, remiantis Nyderlandų vyriausybės ir ieškovų pagrindinėje byloje pateikta informacija, praktikoje Nyderlandų draudimo bendrovės nebenorėjo drausti rizikos vien pagal fakultatyvią sistemą, kurią sudaro papildomas sveikatos draudimas.

78. Tuo atveju, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas išsiaiškintų, kad rezidentai ir ne rezidentai buvo traktuojami skirtingai, bent jau suteikiant papildomą draudimą, toks traktavimas laikytinas diskriminaciniu, nes jis nebūtų pateisinamas objektyvia priežastimi. Man atrodo, jog niekas netrukdė Nyderlandų valstybei ne rezidentams taip pat suteikti garantiją, kad draudikai įpareigojami pasiūlyti patrauklias sąlygas *ex lege*

nutraukus privataus draudimo sutartis. Pagal teismų praktiką sąsajos reikalavimas gyvenamosios vietos forma, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, gali būtų savavališkas ir perteklinis reikalavimas[48]. Nagrinėjamu atveju aplinkybė, jog privataus draudimo sutarčių išsaugojimas priklauso nuo gyvenamosios vietos sąlygos, viršija tai, kas būtina įstatymų leidėjo tikslams pasiekti. IZVW 2.5.2 straipsnis, kuriame aiškiai nurodomi užsienyje gyvenantys asmenys, gali būti tiesioginės diskriminacijos rodiklis.

79. Atsižvelgiant į didelius neaiškumus šioje byloje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar dėl nagrinėjamų teisės aktų pakeitimų Nyderlandų vyriausybė iš tikrųjų ėmėsi priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti visapusės sveikatos apsaugos tęstinumą[49] tik rezidentų naudai. Jeigu kitose valstybėse narėse gyvenantiems pensijų gavėjams tokios apsauginės priemonės nebuvo numatytos, EB 18 ir 39 straipsniais taip pakeista sistema būtų draudžiama. Kaip jau yra nusprendęs Teisingumo Teismas, jei dėl teisės aktų poveikio ne rezidentai socialinio draudimo atžvilgiu atsiduria mažiau palankioje padėtyje nei rezidentai, šiais aktais pažeidžiama EB sutartimi užtikrinta judėjimo laisvė[50].

80. Diskriminacijos atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi padaryti viską, kas atitinka jo kompetenciją, kad ištaisytų jos pasekmes. Iš esmės nagrinėdamas jam pateiktą ginčą nacionalinis teismas turi pagal savo kompetenciją užtikrinti visišką Bendrijos teisės veiksmingumą[51]. Jei dėl nagrinėjamo teisinio ginčo ribų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neturėtų galimybės atkurti vienodą požiūrį, remdamasi nusistovėjusia teismo praktika Nyderlandų vyriausybė pagal EB 10 straipsnyje įtvirtintą lojalaus bendradarbiavimo principą privalėtų pašalinti neteisėtas Bendrijos teisės pažeidimo pasekmes[52].

48 — Žr., be kita ko, minėtą Sprendimą *Nerkowska* (42 ir 43 punktai).

49 — Visapusės tuo atžvilgiu, kad įstatymų leidėjas numatė išlaikyti ir apsaugą, kurią užtikrina pagal privalomąjį sveikatos draudimo sistemą teikiamos išmokos, ir apsaugą, kurią suteikia pagal privataus draudimo sutartis teikiamos papildomos išmokos.

50 — Minėtas Sprendimas *Van Pommeren-Bourgondiën* (44 ir 45 punktai), skirtas EB 39 straipsniui.

51 — Žr., be kita ko, 2003 m. gegužės 15 d. Sprendimą *Mau* (C-160/01, Rink. p. I-4791, 34 punktas).

52 — Žr., be kita ko, 1960 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Humblet prieš Belgijos valstybę* (6/60, Rink. p. 1125), 1991 m. lapkričio 19 d. Sprendimą *Francovich ir kt.* (C-6/90 ir C-9/90, Rink. p. I-5357, 36 punktas) ir 2004 m. sausio 7 d. Sprendimą *Wells* (C-201/02, Rink. p. 723, 64 punktas).

V — Išvada

81. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui į *Centrale Raad van Beroep* (Nyderlandai) pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

„1. 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97, iš dalies pakeistu 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1992/2006, 28, 28a ir 33 straipsniai, šio reglamento VI priedo R dalies 1 skyriaus a ir b punktai bei 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 574/72, nustatančio Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką, iš dalies pakeisto 2007 m. kovo 19 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 311/2007, 29 straipsnis nedraudžia tokio nacionalinio reglamentavimo, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurį pensijos mokėjimo valstybė, pirma, įpareigoja šios pensijos gavėją registruotis šioje valstybėje už sveikatos priežiūros draudimą atsakingoje įstaigoje ir, antra, privalomai atskaito įmoką iš šio gavėjo pensijos, net jeigu jis neprisiregistravo valstybės narės, kurios teritorijoje gyvena, įstaigoje, kaip numatyta iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 574/72 29 straipsnyje.

2. EB 18 ir 39 straipsniai nedraudžia tokio nacionalinio reglamentavimo, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kurio turinys išdėstytas ankstesniame punkte, nebent vykdydama reformą, dėl kurios ši nuostata atsirado jos nacionalinėje teisėje, atitinkama valstybė narė ėmėsi priemonių, kad užtikrintų visapusės apsaugos lygio, kylančio iš privataus sveikatos draudimo sutarčių, tęstinumą jos teritorijoje gyvenantiems socialiniu draudimu apdraustiems asmenims, ir nenumatė lygiaverčių priemonių socialiniu draudimu apdraustiems asmenims, kurie pasinaudojo iš Europos Sąjungos teisės kylančia judėjimo laisve, o tai turės patikrinti nacionalinis teismas.“